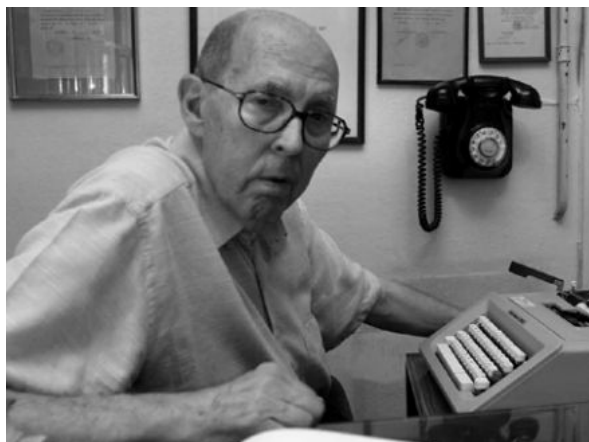

ANY JOAN TRIADÚ

2021: Tot un any per a recordar Joan Triadú - JOAN JOSEP ISERN

VILAWEB 3.1.21

<https://www.vilaweb.cat/noticies/2021-tot-un-any-per-recordar-joan-triadu/>

El 30 de juliol de 1921 va néixer a Ribes de Freser el pedagog i escriptor Joan Triadú i per aquest motiu el Govern de Catalunya ha inclòs el centenari a la llista de commemoracions oficials del 2021 · Joan Josep Isern ens parla d'aquest aniversari i del seu significat.

Ja fa temps que el govern té el bon costum de proclamar cada any les commemoracions que considera que val la pena de destacar com les més significatives. Una llista d'efemèrides a les quals la Generalitat de Catalunya atorga cobertura oficial amb l'objectiu de posar en valor personalitats, iniciatives i esdeveniments que val la pena de recordar. No pas per fer-ne cap exercici d'arqueologia històrica o de memorialisme recreatiu sinó per posar l'accent en l'autoestima col·lectiva –benemèrita intenció en un país com el nostre tan propens a l'autoodi– i en l'oportunitat d'extreure del passat pistes que ens puguin ser útils de cara al present i, sobretot, al futur.

El dimarts 29 de desembre, poques hores abans de la desaparició del nefast 2020, el govern va proclamar la llista de commemoracions oficials d'enguany.

Una llista en la qual trobem noms com el del pintor Hermen Anglada Camarasa i el dels pioners del cinema Segundo de Chomón, les escriptores Felícia Fuster i Teresa Juvé, el Servei Meteorològic de Catalunya, l'Assemblea Nacional de Catalunya, l'actriu Paquita Ferràndiz i el pedagog, escriptor i crític literari Joan Triadú a propòsit del centenari del seu naixement a Ribes de Freser, el 31 de juliol de 1921. Dit d'una altra manera: entre més commemoracions i aniversaris, aquest 2021 que acabem d'estrenar serà Any Joan Triadú.

La llista, àmplia i diversa, és una invitació a aprofundir en cada un dels noms que aplega, però centrant-nos en la figura de Triadú la meua impressió és que fóra un error no aprofitar l'oportunitat que ara se'ns presenta per destacar alguns aspectes que converteixen la seva personalitat en un referent de fermesa, dignitat i claredat d'idees summament necessari en els temps que corren

Un mestre de disset anys

Joan Triadú aplega una triple dimensió de pedagog, crític literari i referent cívic que el converteixen en una de les personalitats més rellevants i amb un llegat més substancial del segle XX, aquell 'segle d'or' que ell mateix va invocar a l'hora de posar títol a les seves memòries. Estic segur, doncs, que al llarg dels

**“un referent de
fermesa, dignitat
i claredat
d'idees”**

-JOAN JOSEP ISERN

propers mesos hi haurà temps i oportunitats per a destacar l'ideari pedagògic d'aquell mestre nascut en una família modesta –“Jo vinc de baix”, explicava sovint quan parlava dels seus orígens–, que des de molt jove, i acreditat amb un títol de mestre de català signat pel mateix Pompeu Fabra, escrivia: “Quan sóc a l'escola, treballant a dins de classe, sóc feliç.” Era l'any 1938, la guerra s'acostava al final i amb la planera senzilla pròpia dels disset anys aquell jove tan proper als seus

alumnes que amb prou feines s'hi diferenciava físicament escrivia al seu diari que en aquells moments tan complicats la seva feina consistia a escalfar refredaments, animar desanimats i donar vida a la classe, “però per poder fer tot això –reflexionava–, al mestre li cal una condició: estimar l'escola i estimar els infants.” I ell la seva feina de mestre l'estimava profundament.

Seixanta-quatre anys parlant de llibres

També hi haurà temps per a parlar del Triadú escriptor, traductor i crític literari amb una trajectòria de seixanta-quatre anys parlant de literatura i d'autors en revistes, diaris i llibres diversos. Tota una vida facilitant el camí a milers de lectors i posant la literatura al lloc que li correspon entre les arts més nobles. Amb exigència i rigor –“Si m’hagués de definir en poques paraules, diria que sóc exigent en poesia”, va dir a la biblioteca que porta el seu nom a Vic, el dia que complia vuitanta anys–, una exigència i un rigor demostrats des del començament. En aquest sentit em sembla que aquest centenari hauria de servir per a valorar la influència de Joan Triadú en les generacions posteriors de crítics literaris i també per a recordar tot el que va representar la irrupció, l’any 1951, de les seves dues antologies –la de contistes (1850-1950) i la de poesia (1900-1950), editades per Selecta– que varen desencadenar, sobretot aquesta darrera, el primer gran debat de la somorta societat literària catalana d’aleshores, tant la de l’interior com la de l’exili. Una demostració, al capdavant, que aquell crític de trenta anys tenia idees pròpies, coneixia molt bé els seus referents i sabia cap on calia que la literatura del país s’orientés. A la introducció de l’Antologia poètica (i com si intuís el sotrac que provocaria) ja ho avisava: “Ningú no ha dit, però, que en parlar de poesia i en aquests moments, s’hagi de venir a dur la pau.” Malgrat la seva joventut, el Triadú de les Antologies és el crític que ja disposa d’un substrat sòlid de lectures ben assimilades i d’un gust ben estructurat que li servirà de fonament per a tot el que després farà.

Un referent cívic

La tercera dimensió de Joan Triadú que caldrà posar en valor els mesos vinents és la de referent cívic. Seguint la seva biografia es pot detectar de manera força precisa el trajecte que ha seguit la resistència cultural catalana des dels primers anys quaranta –amb la creació dels concursos de poesia de Cantonigròs i de la revista Ariel– fins a la seva mort l’any 2010.

Una trajectòria que passa per fites molt concretes, com són les classes clandestines per a mestres de català que organitzava al menjador de casa seva a final dels anys cinquanta, l'impuls a Òmnium Cultural des del mateix moment que es va fundar, la Delegació d'Ensenyament del Català, el primer Any Fabra (1968), la Junta Permanent de Català i la Societat Catalana de Pedagogia, que va presidir entre 1984 i 1986.

Un Triadú que, com explica el seu biògraf Agustí Pons a Crònica al marge (Comanegra, 2019), el darrer llibre que ha publicat, enmig del debat ideològic que durant els anys seixanta es va desencadenar aquí i a fora no beu a galet. Ben al contrari: té molt clara quina ha de ser la seva posició i la defensa amb una convicció que li permet de contemplar com uns altres feien els papers de l'auca que en cada moment pertocaven fins que acabaven tornant al punt inicial.

“Només amb la llengua ens sobreviurem”

-JOAN TRIADÚ

Un fet que em sembla molt significatiu dels temps que vivim és que la majoria dels valors que Joan Triadú va defensar tota la vida continuen necessitant que se'ls defensi encara avui perquè estan en perill. Em refereixo a la immersió lingüística i al paper del català com a llengua nacional –“Només amb la llengua ens sobreviurem”, escrivia quan va ser Escriptor del Mes d'octubre de 1993–, però també al rigor i la cerca constant de l'excel·lència i a la defensa d'una cultura que no sigui de peatge; és a dir, d'una cultura pròpia i sense subordinacions. Una cultura allunyada de falsos cosmopolitismes que, a l'hora de la veritat, s'omplen la boca d'oberturisme i d'equidistància, però que la majoria de les vegades acaben decantant-se cap a la mateixa banda: l'altra.

Comença l'Any Joan Triadú i si volem estar a l'altura del seu llegat i donar a aquest aniversari el relleu que sens dubte mereix, una cosa és evident: se'ns gira un munt de feina.

Joan Triadú, mestre incombustible - NIL NADAL

NÚVOL 19.2.21

<https://www.nuvol.com/llibres/assaig/joan-triadu-mestre-incombustible-156098>

En aquesta commemoració, presentada a la premsa per la consellera de Presidència, Meritxell Budó, i pel comissari Joan Josep Isern, s'ha recordat la figura polifacètica de Joan Triadú, un “dau amb moltes cares i que totes elles donarien bon joc”.

Si desglossem les facetes que va desenvolupar en vida i obra, hi reconeixem primer un candent activista, el llegat del qual segueix vigent. Incansablement, va defensar la immersió lingüística, discutida avui en dia, així com la integritat de la cultura catalana, per la qual va lluitar contra tota mena de subordinació. Isern ha assenyalat que Triadú és un referent cívic, compromès i arrelat amb cada poble que va trepitjar, des de Granollers fins a Liverpool, entre altres llocs on va desenvolupar la seva tasca com a mestre rigorós i en constant recerca d'excel·lència. De fet, al web que s'ha inaugurat avui, podem resseguir la seva trajectòria en l'apartat [Geografia Triadú](#), on podem traçar en el mapa les seves diferents estades. Sobre la seva vessant més política, tindrà lloc a l'últim trimestre de l'any, una exposició comissariada per Albert Manent, estudiós de la seva obra, amb dates i lloc encara per concretar.

Coherent amb els seus principis, tant en l'esfera pública com en la privada, Triadú, des de ben jove, va exercir clandestinament com a professor de català en plena època de persecució franquista. La seva aportació docent va ser impagable i el seu paper com a pedagog el podem descobrir gràcies a una exposició que s'organitzarà l'1 de juliol a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC).

En tercer lloc, també a contrapèl, va impulsar un Concurs Parroquial de Poesia a Cantonigròs (Osona), poble on va haver de desplaçar-se a causa d'una malaltia. Anys més tard, Joan Triadú va publicar antologies de contes i poemes que en aquell moment van despertar ràpidament l'alarma de la censura. A més a més, enguany, aquesta commemoració coincideix oportunament amb els seixanta anys que celebra Cavall Fort del seu naixement, revista amb la que va col·laborar, així com els setanta-cinc d'Ariel, l'atrevida publicació periòdica que va cofundar juntament amb Palau i Fabre, entre altres. Com a home de lletres, el podem descobrir, si no llegint-lo directament, en la propera exposició titulada 'Joan Triadú a la ciutat dels llibres', que acollirà, a partir del 15 d'abril, l'emblemàtica biblioteca de Vic que du amb orgull el seu nom. La intenció és que circuli per moltes altres biblioteques del territori gràcies a les dimensions portàtils de la mostra bibliogràfica.

A part de les activitats que podem fullejar en l'agenda, un dels objectius primordials d'aquesta efemèride és impulsar les seves fites a partir de la nomenclatura urbana, anomenant carrers o plaques que preservin el seu record. A més a més, s'han anunciat una sèrie de llançaments editorials relacionats amb aquest afer. Abans de l'estiu, es reeditaran *Dies de memòria (1938-1940): diari d'un mestre adolescent*, així com les esperançadores *Memòries d'un segle d'or*. Entre l'abril i el maig, sortirà a la llum un recopilatori d'articles de tarannà filològic, sota el títol *La llengua de la llibertat*, a càrrec de Josep Maria Figueres.

JOAN TRIADÚ, UN REFERENT - LLUÍS PUIG

LA REPÚBLICA 09.04.21

<https://www.lrp.cat/opinio/article/1951823-joan-triadu-un-referent.html>

Mestre, pedagog, crític literari, escriptor, traductor i, per damunt de tot, defensor de la llengua catalana

Les turbulències a les quals ens sotmet permanentment l'actualitat política catalana no sempre ens permeten destinar a qüestions principals tota l'atenció que mereixen. És el cas d'una de les commemoracions més rellevants que l'actual govern en funcions ha decretat per a aquest 2021 i que festeja el centenari del naixement de Joan Triadú i Font. Mestre, pedagog, crític literari, escriptor, traductor i, per damunt de tot, defensor de la llengua catalana i activista cultural, la seva trajectòria vital va lligada estretament a l'evolució de la cultura catalana del segle XX.

De la seva biografia personal, n'assenyalo que a causa d'una malaltia va recloure's a Cantonigròs, on el 1944, i fins al 1968, va ser l'ànima del Concurs Parroquial de Poesia, una de les primeres manifestacions públiques de la literatura catalana perseguida pel franquisme. De fet, Triadú va fer bandera de la seva lluita convençuda i valenta contra el règim.

Parlar de Triadú és fer-ho encara avui d'un referent dins i fora de les nostres fronteres, atès que va fer de lector a la Universitat de Liverpool i el 1951 va protagonitzar una de les primeres controvèrsies del món cultural, tant de l'interior com de l'exili, amb la publicació de les dues antologies, la de poesia (1900-1950) i la de contistes (1850-1950).

El seu activisme el va portar a viure de prop la creació, l'any 1961, d'Òmnium Cultural i de la Junta Assessora per als Estudis de Català (JAEC), convertida el 1969 en Delegació d'Ensenyament del Català (DEC).

El seu servei al país, expressat a través de milers d'articles sobre pedagogia i literatura catalana publicats a *Serra d'Or* i a les pàgines de cultura del diari *Avui*, va ser premiat amb reconeixements d'un alt valor institucional com la Creu de Sant Jordi (1982), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992), Doctor Honoris Causa per la Universitat Ramon Llull (1998) o la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2001).

No obstant això, és ben cert que la persona de Joan Triadú continua sent, sobretot per a les generacions més joves, massa poc reconeguda. És per això que la commemoració que es desplegarà durant tot aquest 2021 gràcies a l'expertesa i a l'entrega del comissari de l'Any Triadú, el crític literari i escriptor Joan Josep Isern, resulti clau a l'hora de divulgar la seva figura i llegat entre els neòfits.

En la presentació, el mes de febrer passat, del programa vinculat a aquesta commemoració que promou el Departament de la Presidència, la consellera Budó va manifestar que Catalunya viu moments transcendents. I va afegir: "Ens trobem en una cruïlla de la nostra història en què hem de decidir quin país volem construir per al futur, i la commemoració de l'Any Triadú ha arribat en el moment just i necessari per recordar-nos que ens cal valentia, compromís i perseverança per fer realitat les nostres aspiracions com a col·lectivitat i com a poble lliure."

Analitzant la successió de fets ocorreguts d'ençà de la data en què es van fer aquestes declaracions, resulten pràcticament premonitòries. S'han celebrat unes eleccions amb uns resultats molt ajustats que ens obliguen a gestionar d'una manera responsable un resultat històric per a l'independentisme; ha tingut lloc la composició d'un Parlament de Catalunya especialment fragmentat que ha d'abordar qüestions d'una complexitat anòmala en un context suposadament democràtic; s'han fet dos debats d'investidura fallits i entrem ara en un període de negociació de conseqüències molt incertes... Em pregunto

si en aquest context tothom té clara la seva responsabilitat. Els primers, els polítics, els electes escollits fruit del vot de la ciutadania. A ells, a tots nosaltres, ens convindria molt i molt recuperar algunes de les reflexions de Triadú com ara aquella en què recordava que “tots els pobles han de tenir dret a l'autodeterminació, però aquest dret no es reconeix perquè sempre sorgeix la prohibició o el veto dels països que tenen a dintre nacionalitats en potència”. O igualment interessant, la seva visió de com han de ser els mestres, fruit d'una autèntica passió per l'ensenyament i la pedagogia ben entesa. Deia Triadú: “El mestre ha de ser una persona de cultura, de cultura general, que s'interessi per tot. Que no sigui especialista, i encara menys erudit. Un mestre que no llegeix llibres ni diaris i que no té una curiositat intel·lectual no serà un bon mestre. Si el mestre té cultura general, si és un bon mestre de capçalera, recuperarà el prestigi que havia tingut.”

Curiositat i interès per tot, i per tots. Aquest és l'esperit o aquest és el mestratge que hauria de guiar-nos en aquest camí tan transcendent que, més tard o més d'hora, haurem de transitar col·lectivament si volem assolir l'honor majúscul de guanyar la nostra llibertat.

Joan Triadú: un referent encara necessari - JOAN JOSEP ISERN

VILAWEB 29.09.20

<https://www.vilaweb.cat/noticies/joan-triadu-un-referent-encara-necessari/>

A propòsit del desè aniversari de la mort de Joan Triadú, Joan Josep Isern fa un breu repàs a la seva trajectòria, marcada per la fidelitat a l'escola, la cultura i la llengua catalana

Avui fa deu anys que ens va deixar Joan Triadú, mestre i pedagog, escriptor i traductor, crític literari i antòleg, activista cultural, defensor aferrissat de la llengua catalana i un munt de trets més que defineixen la seva personalitat. Una trajectòria que comença el 30 de juliol de 1921 a Can Recolons, la colònia fabril de Ribes de Freser on treballava el seu pare; continua el 1938 a l'escola Ferrer i Guàrdia de Granollers, amb un títol de mestre de català a la butxaca signat per Pompeu Fabra i al capdavant d'una classe amb alumnes quatre o cinc anys més joves que ell, i culmina pocs dies després del seu traspàs amb la publicació de l'últim article que havia escrit per al suplement de Cultura del diari Avui en el qual parlava de Josep Carner.

Fidelitat al país i a la seva gent

I entremig, una vida fecunda i compromesa, de fidelitat a la cultura, l'escola i la llengua catalana. És a dir, de fidelitat al país i a la seva gent. Una vida marcada per un activisme que comença a prendre forma els primers anys quaranta – quan els protagonistes del llegat que calia recuperar eren morts, a l'exili o tancats a la presó–, quan va ser un dels primers impulsors de la resistència cultural interior (concursos de poesia de Cantonigròs, revista Ariel...) i que continua amb la publicació, el 1951, de les antologies de contistes i de poesia que varen provocar, sobretot aquesta darrera, les primeres controvèrsies públiques en un món literari català somort i silenciats fins aleshores.

Després d'una estada de dos anys fent de lector a la Universitat de Liverpool, Joan Triadú comença treballant de professor al CICEF, escriu sobre llibres a les revistes Forja i Serra d'Or i organitza classes clandestines de formació per a professors de català al menjador de casa. És l'home que l'endemà mateix de la fundació d'Òmnium Cultural posa en marxa la Junta d'Assessorament d'Estudis de Català (JAEC) i, més endavant, la Delegació d'Ensenyament de Català (DEC), que crea l'escola Thau, que dirigeix la Institució Cultural del CIC, que impulsa iniciatives com la creació de la Societat Catalana de Pedagogia o les Festes Fabra, que comença a publicar crítiques literàries a l'Avui tan bon punt el diari surt al carrer, que amb la Generalitat recuperada presideix la Junta Permanent de Català i el Consell Escolar de Catalunya i que l'any 1998 és nomenat doctor honoris causa per la Universitat Ramon Llull entre un munt de referències més

que ometo per no allargar-me excessivament i que, en tot cas, el lector pot trobar a **'Joan Triadú, l'impuls obstinat'**, la magnífica biografia que va escriure Agustí Pons i que es va publicar l'any 1993.

Una cultura i una llengua independents

Una trajectòria com aquesta vol dir que Joan Triadú les ha viscudes de tots colors, per bé que, com demanava Pompeu Fabra, en cap moment va abandonar ni la tasca ni, sobretot, l'esperança. La prova la tenim en el llibre que aplega els seus records, publicat el 2008 i titulat de manera molt significativa *Memòries d'un segle d'or*, perquè, tal com ell mateix explica en el prefaci, malgrat les persecucions de les dictadures i els estralls de la guerra civil: 'En cap segle dels temps moderns tantes vides s'havien dedicat amb un esforç tan enorme al nostre redreçament cultural i social. Som una cultura i una llengua independents.'

Una de les influències personals i morals que Joan Triadú no va amagar mai és la de Carles Riba, l'home que en les hores difícils demanava que no s'abaixessin els nivells de l'exigència, que treballava 'com si l'anormalitat no existís' i que deia que un mestre 'és aquell que ens allibera tornant-nos a la realitat de nosaltres mateixos i de les coses'. Un lema que també se li pot aplicar a Triadú, perquè el seu mestratge alliberador ha quedat gravat en els milers d'alumnes que van passar per les seves classes i els milers de lectors que van seguir les seves orientacions crítiques sobre els llibres que s'anaven publicant o que, segons ell, calia llegir. Un mestratge, a més a més, exigent, rigorós i sense mitges tintes, tal com ell mateix ho expressa a les memòries: 'Tot s'ha de fer com si fos l'última vegada. Així ens acostem a l'excel·lència.'

Hi ha persones sobre les quals tothom es posa d'acord a considerar-les referents. Persones que amb les seves opinions i actituds ens serveixen d'orientació enmig del laberint de cada dia. La prova del nou, però, la tenim quan aquests referents ja no són entre nosaltres i ens ve al cap allò de 'què en diria, en aquesta situació?'

Joan Triadú ens va deixar fa deu anys, un període que en la història del país ha estat especialment agitat i carregat de moments decisius que sovint ens han empès a viure de manera més accelerada de la normal. Deu anys enyorant la seva exigència de rigor moral i en què en un moment o un altre, molts de nosaltres hem invocat la seva figura mentre ens preguntàvem què hauria fet Triadú, què hauria escrit o quina lliçó ens hauria impartit.

Un centenari no gens arqueològic

L'any que ve es commemorarà el centenari del naixement de Joan Triadú. Hi haurà, doncs, més oportunitats d'aprofundir en la seva trajectòria i d'adonar-nos que el seu record és ben present. Un record, però, que no convida a expansions de caràcter arqueològic perquè, per sort o per desgràcia, la majoria de qüestions sobre les quals Triadú es va mostrar un defensor inflexible –la dignificació de la cultura catalana, el paper de la llengua a l'escola, la mirada esperançada en el futur del país i les conviccions fermes per a no recular ni un pas– continuen irresolts (o, potser pitjor, mal resolts) i demanen una actitud militant i valenta com la que ell mateix va mantenir en la seva llarga vida.

Aquella tardor de fa deu anys –una tardor especialment cruel, perquè poques setmanes després ens va deixar també Joan Solà–, ens acomiadàvem de Joan Triadú. Sortosament, la seva obra, fixada en els milers d'articles que va publicar i en la trentena llarga de títols de la seva bibliografia, ens permet de conèixer a fons el seu pensament. L'ideari d'un mestre, present i necessari, que ens allibera i ens dignifica.

Joan Triadú: «He procurat viure l'instant» - EVA PIQUER

CATORZE

<https://www.catorze.cat/biblioteca/joan-triadu-he-procurat-viure-instant-4-74070/>

El pedagog i crític literari deia que «al segle XX ha triomfat la revolució de la dona»

Joan Triadú va néixer a Ribes de Freser el 30 de juliol del 1921 i va morir a Barcelona el 30 de setembre del 2010. Pedagog, crític literari, activista cultural i una d'aquelles persones que qualsevol país necessita per tirar endavant, Triadú va ser una figura imprescindible del redreçament cultural català de la segona meitat del segle XX. El recordem amb 14 reflexions extretes d'una de les últimes entrevistes que va concedir abans de morir.

1. S'hauria de viure la imminència de la vida, dels moments. Com diu Joan Maragall: "Voldria aturar tants moments de cada dia per fe'ls eterns a dintre del meu cor!...". Jo he procurat viure l'instant.
2. El segle XX a Catalunya és el segle de la consciència nacional, lingüística, cultural, científica i política. Hi ha tanta gent que ha treballat per aquest país, fins i tot que ha mort per aquest país...
3. El XX va ser un segle de guerres, però és el primer segle de la història en què Europa passa més de 50 anys sense cap guerra general. Paradoxalment, que es descobrís la bomba atòmica (no pas que es tirés, ep!) ha estat una cosa bona per al segle. Ha permès que avui hi hagi una certa Unió Europea. Hi ha hagut, això sí, guerretes molt tristes, doloroses i sagnants com la dels Balcans, que són restes d'uns pactes finals de pau mal engiponats, mal fets, sense respectar les llibertats dels pobles. D'altra banda, si agafem un mapa de l'Europa del 1900 i un altre de l'Europa d'ara, hi trobarem moltíssims països que han passat a ser

independents. No s'ha arribat ni de bon tros a respectar les nacionalitats i a donar-los la llibertat que es mereixen, els drets humans encara no reconeixen el dret de l'autodeterminació dels pobles, però tot i això hi ha una llista llarga de pobles que al segle XX han assolit la llibertat col·lectiva.

4. Tots els pobles han de tenir dret a l'autodeterminació, però aquest dret no es reconeix perquè sempre sorgeix la prohibició o el veto dels països que tenen a dintre nacionalitats en potència.

5. Al segle XX ha triomfat la revolució de la dona. Les revolucions poden triomfar poc o molt, però has de tenir en compte que fins fa quatre dies no hi havia res de res. Les primeres noies que van intentar entrar a la Universitat de Barcelona a començaments de segle ho havien de fer protegides. D'això a l'actualitat hi ha una gran diferència. Avui és normal que tu tinguis criatures i treballis. Abans, quan la dona es casava havia de deixar de treballar. Avui la majoria de dones no comprendrien que s'haguessin d'estar a casa, entre altres coses perquè es necessiten els dos sous. Si això és bo o no, ja és un altre tema. Els nens necessiten estar amb la mare. Moralment, doncs, que la dona treballi fora de casa és una pèrdua. Però la dona té dret a exercir una professió, i avui hi ha dones a tots els àmbits professionals. Encara hi ha diferència de sous, valoracions diferents, però Déu n'hi do.

6. Els nens se'ls ha d'estimar i se'ls ha de tractar com cal, però se'ls ha de dir que no. Si el mestre no sap dialogar amb l'alumne i no li para els peus quan els hi ha de parar, no compleix amb la seva obligació. Els nivells de fracàs escolar vénen donats en part perquè no hi ha una disciplina ni una actitud seriosa. L'alumne fa por, en certs ambients fa molta por. Els mestres tenen por dels alumnes i dels pares. Molts pares que avui tenen 30, 40 o 50 anys han dimitit de la seva funció davant dels fills. Els pares han de procurar que els fills tinguin allò que creuen que necessiten, però els han d'imposar unes obligacions. Abans, si ens castigaven a l'escola, miràvem que a casa no ho sabessin, perquè ens la carregàvem dues vegades. Ara l'alumne arriba a casa, diu que l'han castigat o que li han posat males notes i l'endemà ja tenim el pare o la mare que va a

veure el mestre per queixar-se de les notes que han posat al seu fill. En resum, l'escola no va bé.

7. El mestre ha de ser una persona de cultura, de cultura general, que s'interessi per tot. Que no sigui especialista, i encara menys erudit. Un mestre que no llegeix llibres ni diaris i que no té una curiositat intel·lectual no serà un bon mestre. Si el mestre té cultura general, si és un bon mestre de capçalera, recuperarà el prestigi que havia tingut.

8. Moltes escoles pretenen que cada nen tingui un ordinador. Jo no estic mai en contra de les novetats tècniques ni tecnològiques, però les hem de fer servir al nostre servei, sense ser-ne esclaus. Hi ha gent que va adelerada amb Internet, hi busca fins i tot allò que no li interessa.

9. La cultura popular és la base on s'aguanta la cultura de qualsevol poble. Jo vinc de baix, no sóc un intel·lectual pur, no escric per a mi, escric per als altres. Per això reivindico la cultura popular. Com el teatre, que és l'expressió més completa de la literatura. Tot escriptor aspira a fer una bona obra de teatre. Vam estar molts anys sense teatre català. I sense teatre una cultura queda amputada, va amb una sola cama. Ara n'hi ha, tant de propi com traduït, i la gent hi va.

10. Crec que el bilingüisme és nociu. Això ho vaig escriure sobre Josep Pla: el bilingüisme és una manera d'escriure malament dos idiomes. Molta gent m'ho va retreure, però resulta que el mateix Pla va admetre que hi estava d'acord. Ja costa molt d'escriure bé la pròpia llengua. Algú s'imagina una Mercè Rodoreda intentant dir tot allò en castellà? És impossible. Només ho podria escriure un autor castellà tan bo com ella. La llengua pròpia és la base, i la prova és com s'hi arrapen fins i tot els països que sembla que la tenen tan segura, com França o Itàlia: tan bon punt surt en un racó una altra llengua, ja esclata l'alarma. I es comprèn, perquè la llengua forma la unitat de la nació. Diguin el que vulguin, és així.

11. Massa gent es veu amb cor d'escriure poemes, per desgràcia.

12. Mai no està tot escrit, per més que el nombre de situacions dramàtiques sigui limitat. Sempre hi haurà qui escriurà. Però avui la literatura no es projecta tant com abans sobre la gent. No crec que s'acabi la literatura, perquè els problemes humans i les situacions hi seran sempre. L'amor, la mort, Déu... són temes inesgotables, que no s'acaben. I porten l'escriptor a adoptar una o altra forma literària, perquè necessita deixar dit allò. És escriptor aquell que necessita escriure. Si ho fa per força, malament. Només haurien de dedicar-se a escriure els qui no poden estar-se'n.

13. El franquisme va ser molt dur, sí, però no va ser sempre igual, no van ser 40 anys d'una sola peça. Quan el 1945 Franco va veure que perdien els seus, que afusellaven Mussolini i se suïcidava Hitler, ell va fer un gir. Als anys seixanta, la censura va canviar. Es van començar a publicar moltes traduccions al català. El franquisme va evolucionar, fins i tot econòmicament. Els catalans vam ser víctimes d'un intent de genocidi cultural, però va ser un intent frustrat: no se'n van sortir.

14. Jo sóc creient, i cada dia quan em llevo dono gràcies per haver viscut. He patit molt, com tothom. No sóc ambiciós i no he demanat res, però m'he trobat ascendint sense buscar-ho: he entrat en una escola i al cap de poc me n'han fet director, he entrat en una entitat i al cap de poc me n'han fet president... A la meva dona la vaig haver d'anar a buscar jo, això sí. Però també em va sortir bé: ella m'esperava. Tot i patir per Catalunya, per la llibertat, per tot el que passa al món, per les guerres, per la fam, perquè s'estan celebrant els 70 anys dels drets humans i es fan uns Jocs Olímpics a la Xina, on no hi ha drets humans ni res... Tot i això, encara tinc ganes de viure.

Declaracions extretes de l'entrevista feta per Eva Piquer i publicada en el llibre **Catorze de cara al 2014**.

“He perdut amistats per ser sincer” – Eva Piquer

ARA 22.01.21

https://llegim.ara.cat/opinio/he-perdut-amistats-sincer_1_3114379.html

Aquest 2021 celebrem el centenari d'una figura fonamental del segle XX català: el pedagog, crític literari i activista Joan Triadú.

“¿Algú s'imagina una Rodoreda intentant dir tot allò en castellà?”

“En els primers deu anys del franquisme, posar-se a escriure en castellà era rebaixar-se. Crec que el bilingüisme és nociu. Això ho vaig escriure sobre Josep Pla: el bilingüisme és una manera d'escriure malament dos idiomes. Molta gent m'ho va retreure, però resulta que el mateix Pla va admetre que hi estava d'acord. Ja costa molt d'escriure bé la pròpia llengua. ¿Algú s'imagina una Mercè Rodoreda intentant dir tot allò en castellà? És impossible. Només ho podria escriure un autor castellà tan bo com ella. La llengua pròpia és la base, i la prova és com s'hi arrapen fins i tot els països que sembla que la tenen tan segura, com França o Itàlia: tan bon punt surt en un racó una altra llengua, ja esclata l'alarma. I es comprèn, perquè la llengua forma la unitat de la nació. Diguin el que vulguin, és així”.

Ben contundent es mostrava el mestre Joan Triadú, que va professar una fidelitat absoluta a la llengua catalana. M'ho deia a casa seva poc després d'haver publicat *Memòries d'un segle d'or* (Proa, 2008). La dedicatòria que m'hi va escriure em fa estremir, llegida avui, no tant per la lletra tremolosa com perquè em regala respecte i amistat “des d'una altra època”. La seva època va ser un segle XX que ell preferia mirar-se amb ulls optimistes. Aquest 2021 se celebra l'Any Triadú amb motiu del centenari del naixement del pedagog i crític. I, amb permís de la pandèmia, hauríem d'intentar estar a l'altura del seu llegat.

“Se’ns gira un munt de feina”, assenyala amb raó el comissari de l’Any, Joan Josep Isern.

Repasso dues converses a fons que vaig mantenir (quin privilegi, aquesta feina meva) amb l’admirat Joan Triadú. La primera es remunta al gener del 2002 i es va publicar al diari *Avui*; la segona és del desembre del 2008 i es va publicar en anglès a la revista *Catalan International View*. En subratllo coses que pensava aquest home savi sobre la literatura i la crítica literària.

“La crítica ha de prevenir les ingenuïtats dels que es llancen a escriure”

“La feina de crític literari i la de professor de literatura se’m van ajuntar molt, perquè la crítica sempre l’he fet potser excessivament pedagògica, i a classe també he mirat d’acostar els autors als alumnes, fent una pedagogia literària”.

“La crítica ha de prevenir les ingenuïtats dels que es llancen a escriure. La gent es posa a escriure sense haver llegit. No es pot tornar a començar de zero; si una cosa ja està dita no es pot tornar a dir, perquè ni es dirà tan bé ni serà el moment de dir-la. La crítica pot fer el servei d’evitar aquestes pèrdues de temps. No hi ha més pèrdua de temps que una obra dolenta. La gent que em porta textos em demana que sigui sincer, però quan ho soc se m’enfaden. He arribat a perdre amistats per ser sincer”.

“Més val no dir res que rebentar una obra. Però si l’autor et demana el teu parer, li has de dir el que realment en penses. Hi ha qui rebenta una obra per fer-se llegir, per provocar un escàndol. La crítica literària pot fer molt mal”.

“Potser sí que un crític literari és un escriptor frustrat. Jo vaig començar fent poesia, però en Carles Riba va ser molt sincer amb mi, em va dir que ho trobava tou, fluix, i jo vaig dir: és veritat, plego. De poesia no n’he fet més. Tampoc em veia interessat per fer novel·la, i així vaig anar a parar a la crítica i a la prosa narrativa. El crític ha de ser en primer lloc autocrític, i això li impedeix fer la seva obra amb tranquil·litat”.

“Mai no està tot escrit, per més que el nombre de situacions dramàtiques sigui limitat. No crec que s’acabi la literatura, perquè els problemes humans i les situacions hi seran sempre. L’amor, la mort, Déu... són temes inesgotables. I

porten l'escriptor a adoptar una o altra forma literària, perquè necessita deixar dit allò. És escriptor aquell que necessita escriure. Si ho fa per força, malament. Només haurien de dedicar-se a escriure els qui no poden estar-se'n".

Entrevista a Joan Josep Isern – MONTSERRAT SERRA

VILAWEB 15.06.21

<https://www.vilaweb.cat/noticies/j-j-iserntriadu-no-va-tenir-ni-una-editorial-ni-una-catedra-al-darrere/>

Entrevista a Joan Josep Isern, comissari de l'Any Joan Triadú, crític literari i autor del bloc de VilaWeb, 'Totxanes, totxos i maons', que fa disset anys que va iniciar

Enguany se celebra l'Any Joan Triadú coincidint amb el centenari del seu naixement (Ribes de Freser, 1921 – Barcelona, 2010). Triadú va destacar com a crític literari, pedagog i activista cultural, però tot i que va explicar la seva trajectòria en diferents llibres de memòries, dietaris i articles, hem volgut parlar amb el comissari de l'Any Triadú, Joan Josep Isern, també crític literari i autor del **bloc "Totxanes, blocs i maons"**, sobre la història menuda d'aquest personatge de la cultura, en molts aspectes excepcional. Un home que contra pronòstic arriba a la universitat i es forma en clàssiques; que, per edat, fa de pont entre els autors d'abans de la guerra i els autors que comencen després; que pren Riba com a referent i que durant la seva vida de pedagog i

d'activista, especialment en la defensa de la llengua catalana, també ell es converteix en referent.

“Penseu que amb Triadú es pot seguir tota la resistència cultural catalana de l’interior”, ens diu J.J. Isern, que també ens recorda que va ser un home pràctic, amb sentit de l’oportunitat i exigent. El seu epitafi: “Joan Triadú, exigent en poesia.”

J.J. Isern el va conèixer al diari Avui, on tots dos feien crítica literària. Les seves afinitats eren moltes i la seva obsessió per l’ordre i per desfer-ho i documentar-ho tot, també. El 1991, quan va fer setanta anys i li van voler fer un homenatge nacional, es va muntar un grup de treball on J.J. Isern ja hi era. Van organitzar un gran sopar a les Drassanes, van encarregar-ne la biografia a Agustí Pons, i a partir d’aleshores Triadú va ser Escriptor del Mes i va guanyar el Premi d’Honor de les Lletres Catalanes. Però aquest és el final. Comencem pel principi...

—Joan Triadú es forma encara en l’època de la República i la guerra. Va néixer el 1921 a Ribes de Freser en una família obrera i modesta.

—I era fill únic, un fet rar en aquella època. L’origen dels pares d’en Triadú és la Garrotxa. Però han d’anar-se’n perquè el pare no té feina i entra a treballar en una colònia fabril de Ribes de Freser. Allà neix en Joan. El pare era un obrer de la CNT i la mare, una persona més cultivada. Quan en Joan té tres anys, la colònia fabril entra en crisi i el pare se’n va sol a Barcelona i entra a treballar en una empresa tèxtil del carrer de les Carolines del barri de Gràcia. Fa de vigilant. Al cap

d'un any, el 1925, la mare i ell arriben a Barcelona. Primer s'instal·len en un habitatge fora de Gràcia, però pràcticament de seguida passen a viure al terrat de la fàbrica on el pare feia de porter. Allà, en Triadú comença a estudiar a les monges paüles, al mateix carrer de les Carolines, i a partir d'aquell moment, tota la seva vida transcorre al barri de Gràcia, perquè quan es casa va a viure al carrer Príncep d'Astúries i allà és on es va morir.

—Tot i venir d'una família molt popular, ell no vol anar a la fàbrica, ell vol anar a la universitat.

—En Joan té unes determinades aptituds per a l'estudi i demana d'anar a la universitat. Però passa que l'any 1938, en plena guerra, quan ell ha acabat el batxillerat, entra a treballar de mestre a Granollers, a l'escola Ferrer i Guàrdia: la Generalitat necessita mestres perquè la majoria són al front. Li fan una prova i adquireix el títol de català, que després li signarà Pompeu Fabra.

—Devia tallar just a l'hora de formar part de la Lleva del Biberó.

—Per tres mesos.

—La realitat li precipita la vocació de mestre o és la realitat que el fa mestre?

—Segurament la vocació de mestre la portava de sèrie. Però l'any 1938 es presenta a aquestes oposicions com una manera d'ajudar la família. És clar que l'atreu el magisteri, però no sé si ho tenia al cap ja de ben petit. El fet és que comença a impartir classes a l'escola Ferrer i Guàrdia de Granollers i allà també comença a escriure. La primera imatge pública de Triadú la tenim el 1938 quan escriu un dietari que

no publicarà fins seixanta anys després, un dia que el troba gairebé per casualitat. Es coneix com a Diari d'un mestre adolescent. I allà hi ha dues coses. Per una banda, l'encís que experimenta amb el fet de fer classe, ser en una aula amb alumnes, treballant, en silenci. Li crea una sensació de benestar. I escriu: "Quan sóc a classe, sóc feliç."

—**En un moment molt bèstia, perquè el país està en guerra.**

—La segona cosa important que li passa a Granollers és que viu el bombardeig del centre de la ciutat, el 31 de maig, amb centenars de morts i ferits. Ell descriu tot el que va passar i va viure. De fet, cada any, quan es commemora el bombardeig de Granollers, es llegeix la seva crònica, perquè és el testimoni més vívid que se'n conserva.

—**Acabada la guerra, entra a estudiar a la universitat. Per què no continua fent de mestre?**

—Amb el franquisme, obliguen els mestres a ensenyar "el magisterio español". I per aquí ell no hi passa. Renuncia a fer de mestre. I entra a la universitat, a Filosofia i Lletres, branca de clàssiques. Encara que el pare hauria volgut que es posés a treballar i entrés a la fàbrica amb bata blanca, la família li dóna suport.

—**Aquesta voluntat de continuar els estudis superiors ja el fa força excepcional.**

—Això em fa pensar en un dels atributs que sempre en destaco a les xerrades que faig: que és un home absolutament pràctic, amb un sentit enorme d'allò que és oportú, d'allò que és rendible i d'allò que és pràctic. Per tant, jo entenc que en la seva anàlisi, veient que com a "maestro nacional" no té el mínim futur, se'n va a fer un tomet. Doncs cap a la universitat.

—Quan dieu que era una persona eminentment pràctica, a què us referiu?

—El concepte de pràctic de Triadú ja el trobes a començament dels anys cinquanta, quan en comptes d'anar amb la cartereta un dia a un centre excursionista a fer classe de català a un grup de vellets, l'endemà en una parròquia, etc., s'inventa el treball en xarxa i decideix de formar formadors. Quan es casa el 1956, Ermengol Passola, el seu amic propietari de Mobles Maldà, li fabrica al voltant del menjador un escó perquè la gent s'estigui asseguda. I allà comença a fer classes de català. A qui? A Albert Jané, Ibáñez Senserrich, Jordi Mir, Joaquim Carbó... I durant dos anys, ell fa les classes, en part viu d'això, i forma una quantitat de gent que després multiplica l'esforç per a l'ensenyament del català.

—Però no ens avancem. Com el marca la universitat?

—Allà coneix Palau i Fabre, una figura que és molt important al començament. Però el 1939 experimenta els primers símptomes de la tuberculosi. Així i tot, acaba la carrera el 1942. Després, entra a treballar a l'acadèmia Vié de Sant Adrià. Allà coneix la mare de Víctor Obiols. El seu pas per aquesta acadèmia serà molt breu, perquè al cap de quinze dies té una crisi, un vòmit de sang, l'ingressen d'urgència, li fan un pneumotòrax, que en aquell moment es considera una intervenció a vida o mort, i se'n surt. Durant mig any ha d'estar-se al llit. I després, algú diu que en Triadú necessita aire pur i algú parla de Collsacabra i de Cantonigròs. I, efectivament, un dia de juny del 1943 arriba a ca la Filomena, que és la fonda de Cantonigròs. I allà coneix en Jordi Parcerisas, oncle del poeta. I allà només fa que escriure i

llegir. Ell explica a les memòries que surt a tres llibres per dia. I s'hi està tot el 1944. I amb aquest Parcerisas, per matar l'estona, s'inventen un concurs parroquial de poesia. Convenen que el dia de Sant Roc, el 16 d'agost de 1944, faran un concurs de poesia.

—**En català?**

—En català, i tant. En aquell moment no saben que aquest concurs es farà vint-i-cinc vegades i que hi passarà tothom: Foix, Riba, Espriu... És clar, és tot un esdeveniment. El bisbat de Vic ho aixopluga. I el deixen fer perquè hi ha la cobertura de l'església. A final de l'any 1944, torna a Barcelona i entra en contacte amb Palau i Fabre, que ja feia la revista Poesia, per muntar una altra revista de lletres i arts. És Ariel, el nom que li va posar ell.

—**Ariel simbolitza la represa des de la clandestinitat.**

—Triadú forma Ariel amb un grup on hi ha en Frederic-Pau Verrié, en Romeu, en Taradell i en Palau. Ariel és una revista on tothom signa, amb nom i cognoms, i la direcció s'alterna en cada número. És una revista que lliga molt amb el concepte que Triadú entoma de Riba. Riba torna de l'exili el 1943 i entren en contacte el 1945. I de Riba, agafa la idea de rigor, de buscar l'excel·lència, que s'escrigui en català però que allò que s'escrigui estigui bé. Ell defensa que està molt bé que entre tots ho fem tot, però allò que fem, fem-ho bé. Aquesta idea d'excel·lència, en Triadú l'entoma. I Ariel és una revista que es fa amb absoluta normalitat.

—**Home, però clandestina.**

—Sí, però ja us he dit que hi signa tothom. I van ampliant i apareix

Alexandre Cirici Pellicer, etc. I ara fa setanta-cinc anys, al número de maig del 1946, apareix la primera crítica literària signada per Joan Triadú. Fa un article sobre Narcís Oller, que defineix com un novel·lista amb arquitectura. És la seva primera crítica. Després, l'any 1947, per mitjà de Marià Manent, aconsegueix d'anar a fer un parell de cursos de lectorat de català a Liverpool.

—L'estada a Liverpool suposo que devia ser important. Fugir de l'ofec del franquisme, formar-se des de la cultura anglosaxona.

—Ell veu que aquí topa amb límits. Explica que a la Universitat de Liverpool troba llibres de poetes catalans, com els de Salvat-Papasseit, que aquí són impossibles de trobar. Allà, a la biblioteca Harold Cohen, ho troba tot. Durant dos anys té poca feina i molt de temps. Per tant, durant els anys quaranta, la divina providència li regala un any i mig a Cantonigròs i dos anys a Liverpool per anar-se formant i anar llegint, llegint molt. Jo sostinc que la dècada dels quaranta fa Triadú, que quan torna de Liverpool, Triadú ja és fet. Quan acaba el curs 1949-50 torna cap aquí amb un feix de textos sota el braç, que són els que presenta a en Cruzet, de l'editorial Selecta, i que són les dues primeres antologies que publicarà el 1951: l'Antologia de contistes 1850-1950 i l'Antologia de poetes 1900-1950.

—Per tant, les dues antologies les va elaborar a Liverpool?

—Segur. A Liverpool és on Triadú es fa. Triadú llegeix amb talent. No concep una lectura sense tenir un paper i un llapis al costat. Per ell, la lectura depassa el simple plaer de passar una bona estona.

—Però què empeny Triadú el 1950 a fer aquestes dues antologies?

—Partim d'una situació on la cultura catalana és una cultura somorta. En l'àmbit editorial et deixen publicar Verdaguer, però en català prefabrià. La situació és aquesta. Ell veu que hi ha un pont de literatura d'abans de la guerra que es pot perdre i, a la vegada, s'interessa per la gent que comença a fer coses. Perquè en l'antologia de contistes tan important és parlar de Narcís Oller i Joaquim Ruyra com, en la part dels més joves, parlar de Pere Calders. Triadú és el primer que parla de Pere Calders, que encara viu a Mèxic, a l'exili. Triadú el descobreix. A la part dels més joves també hi ha Sarsanedas, que ja comença a publicar el primer i el segon Mites, hi ha Maria Aurèlia Capmany... Eren els joves que començaven aleshores.

—Precisament, Sarsanedas feia un lectorat a Glasgow quan Triadú era a Liverpool. Es van conèixer aleshores?

—Ells ja es coneixien. Eren famosos els cenacles que muntava Riba els diumenges a casa seva al carrer Craywinckel. De manera que aquestes interrelacions absolutament sotto voce s'establien. Segurament així es van conèixer Triadú i Sarsanedas.

—I per què va aixecar tanta polseguera l'antologia de poesia?

—Perquè un jove que no tenia els trenta anys posava al centre de l'antologia de poetes Carles Riba. L'any 1951, Riba era un poeta conegut, però no era un poeta indiscutible. Els indiscutibles eren Carner i Sagarra. Evidentment, a l'antologia hi ha Carner i hi ha Segarra, però no els dedica un capítol sol i no els col·loca en el centre. Un jove que no té cap mena d'autoritat, en aquell moment és quan se

l'agafa. Diu que és una història de mig segle de poesia amb crítica. I l'argumenta. Diu que la riquesa de llengua i facilitat que tenia Carner a vegades li anava una mica en contra. Perquè en Triadú entoma de Carles Riba el concepte de la poesia amb dolor, gairebé amb sang. La poesia que només expressa allò que només pot ser expressat amb el gènere poètic. I a Sagarra, l'enorme facilitat que tenia el feia caure de vegades en la superficialitat, una cosa que no havia de ser. La crítica a l'antologia va causar un gran rebombori, sobretot, a la secció de cartes al director d'El Correo Catalán.

—L'antologia, més enllà de la polèmica i amb perspectiva històrica, pren relleu també perquè s'ha contraposat amb la de Molas i Castellet.

—L'any 1951, Joaquim Molas va defensar l'antologia de Triadú. Jo, si m'havia fixat cap objectiu en l'Any Joan Triadú, era el de fer valdre aquest Triadú pioner del cànon. Perquè el 1963 crec recordar que Molas i Castellet treuen la seva antologia. Els pressupòsits són absolutament diferents, marcats pel realisme social. Però no hi ha una andanada. Castellet i Molas són molt respectuosos amb allò que ha fet Triadú. A més a més, a Triadú li passa una cosa: no té ni una editorial ni una càtedra darrere. Ell és un home que es guanya la vida fent classes, al CIC. I això fa un altre tarannà. Però aleshores, que tothom es coneixia, tothom es respectava.

—Les antologies queden marcades per dues línies ideològiques diferents. Perquè Triadú, amic íntim de Jordi Pujol, queda encaixonat en l'òrbita convergent, i els altres cauen en l'òrbita socialista.

—Home, això als anys seixanta... Després d'aquestes dues antologies se n'han fet unes quantes més i el país les ha resistides. No s'ha d'oblidar que tot això són exercicis, especulacions, que es fan en un moment determinat. En Triadú, per exemple, quan li ho preguntaven, mai defugia de parlar de les seves antologies. I només una vegada en va parlar amb Quim Aranda, en una entrevista a l'Avui, quan li va preguntar: "Vostè es penedeix d'alguna cosa?", i en Triadú va respondre: "Crec que no vaig donar prou entitat a Màrius Torres." Tampoc Blai Bonet ni Agustí Bartra no van aparèixer en la primera antologia, però sí que els va incorporar en les antologies posteriors.

—**Què va passar després de les antologies?**

—Els anys seixanta i setanta no diria que van significar els de les grans ruptures, però sí que va ser quan tothom es va posicionar en uns camps determinats. I en Triadú, en el món de l'ensenyament, davant de moviments com el de Rosa Sensat, etc., també entra en un moment de crisi. Hi ha un moment en què tothom busca la modernitat i la modernitat s'emmiralla en uns models que per a uns són molt vàlids i per a uns altres no tant. En aquesta època i en aquest àmbit, en Triadú es queda quiet, des del punt de vista pedagògic es manté on era. Agustí Pons explica que molts dels que van marxar en aquell moment, després van fer la volta, van tornar i allí es van trobar que en Triadú encara hi era. Ell tenia clares una sèrie de coses i les va anar defensant.

—**La importància que va tenir com a crític literari és incontestable i en canvi, en el camp de l'ensenyament, Triadú ha quedat més desdibuixat.**

—He dit moltes vegades que la vida d'en Triadú és una vida escrita. El

1938 ja escriu. El seu primer article formal és del 1946 i es mor el 2010, de manera que parlem de seixanta-quatre anys escrivint. I està tot documentat. Un dels últims llibres que va publicar en vida és cabdal per a il·lustrar això que dieu del Triadú pedagog, que són els Textos i pretextos de pedagogia. El va editar Eumo el 2008, crec recordar. Ell agafa uns textos de pedagogia que ha anat publicant al llarg de la seva vida i al final de cada article antic dóna la seva visió del final de la seva vida. Aquest llibre condensa les idees pedagògiques de Triadú. El 1938 ja escriu que el més important dels mestres és que s'estimin els seus alumnes.

—**Més endavant és cofundador de l'escola Thau.**

—Quan el 1972 crea l'escola Thau, a qui va buscar com a arquitecte? Va contractar l'estudi MBM (Martorell, Bohigas, Mackay). Triadú els va explicar el seu concepte de què havia de ser una escola. Resultat: l'escola Thau de Martorell, Bohigas, Mackay és un edifici de referència que vénen a visitar altres equips d'arquitectes de tot arreu.

—**Què voleu que quedi de l'Any Triadú?**

—Volem que quedin un parell de llibres, noves publicacions: un és una selecció de quaranta-vuit entrevistes que li van fer al llarg de la seva vida, això ho coordina la Susana Àlvarez i ho edita Eumo. Es presentarà a la Setmana del Llibre en Català. L'altre llibre és una antologia d'articles seus d'elogi i defensa del català, que patrocina la Direcció General de Política Lingüística i que treballa l'historiador Josep Maria Figueres. A Pòrtic s'han reeditat les Memòries d'un segle d'or i farem cursos en línia amb la Institució de les Lletres Catalanes. També s'han preparat tres exposicions: "Joan Triadú a la ciutat dels llibres", que es va inaugurar per Sant Jordi i tracta del Triadú literat,

una exposició de petit format pensada perquè es porti a les biblioteques. L'1 de juliol organitzarem al IEC l'exposició pedagògica "A dins de classe sóc feliç", una exposició de més embalum per arribar a les universitats i centres de recursos. I cap a final d'any, l'Arxiu Nacional de Catalunya dedicarà una exposició al Triadú activista. Perquè a l'Arxiu Nacional de Catalunya és on es guarden els papers d'en Triadú. La cosa més important de totes, i que a mi com a comissari m'estimula més, és que moltes de les coses per les quals va lluitar Triadú avui no estan encarrilades, tot i que en vida seva algunes ho semblaven. Per tant, cal agafar la seva torxa i continuar.

—**Voldria acabar l'entrevista recordant que un 16 de juny de fa disset anys iniciàveu un dels primers blocs de VilaWeb, 'Totxanes, totxos i maons'.**

—Cert. Disset anys, ja! Es diu molt de pressa, però és un tros important d'una vida. Si més no, de la meua vida. Recordo que vaig acceptar de fer una prova amb la (aleshores) novíssima eina dels Blocs, però he de confessar que amb molt poca convicció interna. Evidentment, la impressió era totalment errònia perquè a hores d'ara ja porto quatre mil apunts publicats. Una mitjana mensual de quasi vint, que no està gens malament.

—**Què us ha aportat el bloc?**

—Tenir el bloc m'ha servit per dues coses: per agafar, com deia el clàssic, l'hàbit d'escriure o de prendre notes cada dia; però sobretot per mantenir ben esmolada l'antena de la curiositat. De fet, les "Totxanes, totxos i maons" són les meves memòries. Unes memòries d'una persona nascuda el 1950 escrites de manera gradual, seguint el flux dels records, que funcionen com les cireres: t'acostes a una pila,

n'estires una i al darrere la segueixen tres o quatre més. Un sistema que, pel que fa a la meva persona, funciona de manera infal·lible perquè em fa viure en permanent estat de curiositat activa; és a dir, de plena disponibilitat per deixar-me seduir per les coses que passen al meu voltant. Perquè, tingueu-ne la seguretat: passen. Tot és qüestió de saber agafar-les al vol. Ben sovint m'adono que la novetat que ara, per atzar, m'ha encisat té arrels en persones, situacions o percepcions que he viscut en altres moments. Just aleshores és quan neix l'apunt. No l'escric encara, m'estimo més deixar-lo viure dintre meu un temps per acabar de trobar el to que em permeti explicar aquesta màgica transició entre el fet ocasional i el record.